

تهیه کننده: عظیم عسکری رانکوهی

دوره پنجم و ششم

مجلس شورای ملی

مجلس دوره پنجم در ۲۲ بهمن ۱۳۰۲ شمسی برابر ۵ رجب ۱۳۴۲ قمری
و مساوی ۱۱ فوریه ۱۹۲۴ میلادی افتتاح یافته و در ۲۲ بهمن ۱۳۰۴ شمسی
برابر ۲۷ رجب ۱۳۴۴ قمری و مساوی ۱۱ فوریه ۱۹۲۶ میلادی پایان
پذیرفته است.

هیأت رئیسه دوره پنجم عبارت بوده اند از:
رئیس: میرزا حسین خان پیرنیا مؤتمن الملك *
نواب رئیس: سید محمدتدین - مرتضی قلیخان بیات (سهام السلطان) -
سید حسن مدرس - حاج سیدالمحققین دیبا .

* - میرزا حسین خان مؤتمن الملك در هر چهار نوبت ریاست انتخاب
شده اند ولی در آخرین دوره ریاست (مهر ماه ۱۳۰۴) در ۲۶ مهر از
سمت ریاست استعفا دادند و در ۲۸ مهر ۱۳۰۴ میرزا حسن خان مستوفی
بر ریاست انتخاب شدند .

منشیان : سر کشیک زاده - اعتبارالدوله - شاهزاده غلامحسین میرزا -
 نوری زاده - شهابالدوله - معظم السلطان - ضیاء الادب - اقبال الملک -
 میرزا جواد خان خوئی - میرزا اسدالله خان - شیخ هادی طاهری - دکتر
 احتشام - سلطان ابراهیم خان افخمی - کی استوان - علیخان خطیبی .
 کارپردازان : ارباب کیخسرو شاهرخ - سید محمدباقر دست غیب -
 میرزا علی کازرونی - افشار - عطاء الله روحی - حائری زاده - محمد
 ولیخان اسدی .

نمایندگان مجلس پنجم با توجه به اصلاحاتی که بعد از کودتای ۱۲۹۹ بوسیله سردار سپه انجام شد و اقداماتی که نخست وزیر ایران در زمینه ایجاد آرامش نسبی سیاسی و قلع و قمع یاغیان در نقاط مختلف کشور و همچنین نجات ایران از وضع متشنج سیاسی و اقتصادی بعمل آورده بود در جلسه ۲۵ بهمن ۱۳۰۳ شمسی که بریاست مرحوم «میرزا حسین خان پیرنیا - مؤتمن الملک» تشکیل شد پس از ذکر مقدمه ای در باره خدمات سردار سپه در تصفیت امور مملکت و ایجاد نیروی منظم قشون و بوجود آوردن امنیت کامل تصویب نمودند که ریاست عالیہ کل قوای دفاعیه و تأمینیه مملکتی بایشان واگذار شود و از طرفی بعلت عدم رضایت ملت ایران از سوء تدبیر زمامداران قاجار که با ارسال تلگرافات از همه نقاط مملکت به مجلس دوره پنجم خواستار سپردن زمام امور مملکت بدست مرد مقتدر و مصممی بودند این مجلس بدنبال قانون مصوب ۲۵ بهمن ۱۳۰۳ پس از جلسات متعدد و پر شوری با در نظر گرفتن تمایلات افکار عمومی ملت ایران در ۱۹ آبان ۱۳۰۴ ماده واحده زیر را با اکثریت قریب با اتفاق تصویب نمود:

« ماده واحده - مجلس شورای ملی بنام سعادت ملت انقراض سلطنت قاجاریه را اعلام نموده و حکومت موقتی را در حدود قانون اساسی و قوانین موضوعه مملکتی بشخص آقای رضاخان پهلوی واگذار می کند . تعیین تکلیف حکومت قطعی موکول بنظر مجلس مؤسسان است که برای تنبیر مواد ۳۶-۳۷-۳۸-۴۰ متمم قانون اساسی تشکیل میشود »
 مجلس مؤسسان بموجب ماده واحده قانون اعلام انقراض سلطنت قاجاریه

و تفویض حکومت موقتی بشخص آقای رضا خان پهلوی در ۱۵ آذر ۱۳۰۴ شروع بکار کرد و در چهارمین جلسه خود (۲۱ آذر ۱۳۰۴) ضمن تغییر مواد ۳۶-۳۷-۳۸-۴۰ متمم قانون اساسی سلطنت را به رضاخان سردار سپه و اعقاب ذکور ایشان تفویض کرد و اعلیحضرت رضاشاه پهلوی در تاریخ ۴ اردیبهشت ۱۳۰۵ بطور رسمی تاجگذاری نمودند .

قوانین مهم دوره پنجم و تاریخ تصویب آن

- ۱- قانون معافیت ماشین های صنعتی و فلاحی از تأدیبه حقوق گمرکی تا دهسال - ۷ بهمن ۱۳۰۳ شمسی .
- ۲- قانون تجارت - ۲۵ بهمن ۱۳۰۳ شمسی .
- ۳- قانون خدمت نظام اجباری - ۱۶ خرداد ۱۳۰۴ شمسی .
- ۴- قانون سجل احوال - ۱۴ خرداد ۱۳۰۴ شمسی .
- ۵- قانون انحصار قند و شکر و چای - ۹ خرداد ۱۳۰۴ شمسی .
- ۶- قانون مجازات عمومی - ۲۳ دی ۱۳۰۴ شمسی .
- و یکصد و چهل و سه قانون دیگر در باره کلیه شئون مملکتی .

دوره ششم مجلس شورای ملی

مجلس دوره ششم در ۱۹ تیر ۱۳۰۵ شمسی برابر ۳۰ باذیحجه ۱۳۴۴ قمری و مساوی ۱۰ ژوئیه ۱۹۲۶ میلادی افتتاح یافته و در ۲۲ مرداد ۱۳۰۷ شمسی برابر ۲۶ صفر ۱۳۴۷ قمری و مساوی ۱۳ اوت ۱۹۲۸ میلادی پایان پذیرفته است.

هیئات رئیسه دوره ششم عبارت بوده اند از :

- رئیس : سید محمد تدین - میرزا حسین خان پیرنیا (مؤتمن الملك) .
 نواب رئیس : طباطبائی دیبا - مرتضی قلی خان بیات - میرزا احمد شریعت زاده - سید حسن تقی زاده - فهیمی .
 منشیان : میرزا حسن آیت الله زاده - نوبخت - امیر تیمور کلایلی -
 امیر حسین خان ایلخان - میرزا آقا خان عصر انقلاب - سید ابراهیم ضیاء -

عبدالامیر نگهبان - موقر - امیر اشرف - بنی سلیمان - دیوان بیگنی -
 فرمند - محمد علی دولتشاهی - عطاءالله پالیزی - میرزا حسن خان وزیری.
 کاپردازان : حسین جلالی - ارباب کیخسرو - رضا افشار - میرزا
 آقا خان عصر انقلاب - علیخان حیدری - اسمعیل نجومی - امیر حسین خان
 ایلخان - میرزا علیخان خطیبی .

ازوقایع مهم این دوره میتوان الغاء کاپیتولاسیون را نام برد (۱۹ اردی
 بهشت ۱۳۰۶) و باید اضافه نمود که :

حق قضاوت کنسولی ممالک بیگانه نسبت به اتباعشان در ایران بعد از
 معاهده ترکمانچای (۱۸۲۸ میلادی) ابتداء به روسیه و سپس به سایر ممالک
 داده شد و بالتبقیجه عدلیه ایران و قوانین قضائی تحت الشماع اقدامات دول
 بیگانه قرار گرفت ، در سال ۱۳۰۶ بفرمان رضاشاه کبیر حق قضاوت کنسولی
 تمام ممالک بیگانه در ایران لغو و کاپیتولاسیون برچیده شد و باتصویب قانون
 اجازه اصلاح قوانین تشکیلاتی و محاکماتی دادگستری بوزیر وقت و تجدید
 نظرهای دیگری که در زمینه قوانین جزائی پممل آمد ، دادگستری نویسن
 ایران برپایه های استوار و محکمی قرار گرفت .

قوانین مهم مصوب مجلس دوره ششم:

- ۱- قانون اجازه تأسیس بانک ملی ایران برای پیشرفت امور تجارت
 و فلاح و زراعت و صناعت - ۱۴ اردیبهشت ۱۳۰۶
 - ۲- قانون ورزش اجباری در مدارس جدید - ۱۴ شهریور ۱۳۰۶
 - ۳- قانون مجازات مختلسین اموال دولتی - ۱۶ آذر ۱۳۰۶
 - ۴- قانون محاکمه وزراء و هیئت منصفه - ۱۶ تیر ۱۳۰۷
- و بیش از دوپست قانون دیگر مربوط به امور دادگستری ، مالیه و
 وزارتخانه های مختلف .